

ІСПАНІЯ ЯК ПОСТІЙНИЙ ЗАПРОШЕНИЙ УЧАСНИК “ВЕЛИКОЇ ДВАДЦЯТКИ” (2009–2017 рр.)

Любава Матлай

Національний університет “Львівська політехніка”

(стаття надійшла до редколегії – 09.10.2017 р., прийнята до друку – 20.11.2017 р.)

© Матлай Л., 2017

Розглянуто прагнення Іспанії посилити свою роль у континентальних та світових інтеграційних процесах, а також в інститутах глобального управління. З’ясовано, що неформальний представницький саміт “Велика двадцятка” є основним елементом системи глобального управління економічними процесами. Головна мета цієї статті – оцінити участь Іспанії як постійного запрошеного на форумах “Великої двадцятки”.

Ключові слова: міжнародні відносини, інтеграція, глобальне управління, “Велика двадцятка”, Іспанія, економічна криза..

SPAIN AS A PERMANENT INVITEE PARTICIPANT OF G20 (2009–2017)

Lyubava Matlay

Spain’s aspirations to increase its role in continental and global integration processes in the context of financial crisis and reconfiguration of international power centers are discussed in the article. It is revealed that the informal representative forum the G20 is an essential element of the system of global management of economic processes. The main purpose of this article is to evaluate of participation of Spain as a permanent invitee of the G20. Spain has been presented at the enlarged meetings of the G-20 in Washington (United States, November 2008), London (United Kingdom, April 2009), Pittsburgh (United States, September 2009), Toronto (Canada, June 2010), Seoul (Seous Korea, November 2010), Cannes (France, November 2011), Los Cabos (Mexico, June 2012), Saint Petersburg (Russia, September 2013), Brisbane (Australia, November 2014), Serik (Turkey, November 2015), Hangzhou (China, September 2016) and Hamburg (Germany, July 2017). The 2010 Seoul summit decided that only Spain would attend as a permanent guest. This status provides the country with access to contacts and information. Madrid has always shown its commitment to multilateralism in international relations. Spanish society has strongly advocated the achievement of unity in the EU and deeper political integration. The political and financial elite of the parliamentary monarchy is convinced that most of the transnational challenges of our time, such as economic globalization, financial instability, climate change, separatism and terrorism, mass migration and cyber security, must be resolved only through the strengthening of international cooperation.

Key words: international relations, integration, global governance, G-20, Spain, economic crisis.

Подолавши наслідки довготривалої політичної ізоляції франкістського режиму, демократична Іспанія намагалася посилити свою роль у європейських та світових інтеграційних процесах як середньої держави з глобальними інтересами. Досягнення впливових позицій на міжнародній арені надзвичайно важливе для збереження територіальної цілісності парламентської монархії в умовах зростання сепаратистських настроїв в окремих автономних утвореннях країни, їх прагненні до суверенітету. Мадрид намагається стати членом неформального представницького форуму “Великої двадцятки” (the

Group of Twenty, скорочено – G20), який є найважливішим елементом системи глобального управління економічними процесами та структурної сили. Саме ця міжнародна організація дотична до вироблення та реалізації нових правил і норм у політиці, економіці, соціальній сфері.

Проблематику G20 досліджували багато західних науковців. Австралійський професор С. Слоутер зазначив, що початок діяльності “Великої двадцятки” є кроком до активного визнання різноманітності на світовій політичній арені [Slaughter 2013: 43–52]. Дослідники Вашингтонського Центру

для глобального розвитку Е. Руеда-Сабатер, В. Рамачандран і Р. Краф запевняють: для керування зростаючою взаємозалежністю держав і наднаціональних утворень необхідна глобальна система управління, яка відображає геополітичний стан та економічний світ XXI ст. Вчені вбачають результативність такої системи у людях (демократія), економіці (ресурси) та національних державах (універсальність плюс механізми виконання). Вони вказують на важливість “Великої двадцятки”, яка об’єднує розвинуті країни та країни, що розвиваються. На них припадає 90 відсотків світового національного продукту, 80 відсотків світової торгівлі, а також дві третини населення планети. Саме тому економічна вага і масштабне членство “Великої двадцятки” надають високого ступеня легітимності та впливу організації на управління світовою економікою та фінансовою системою [Rueda-Sabater, Ramachandran, Kraft 2009: 30–42]. Такі висновки заперечує професор Данського інституту міжнародних досліджень Дж. Вестергаард, оскільки, на його думку, претензія на “репрезентативну” легітимність є не переконливою в умовах виключення більшості держав з процесу вироблення та прийняття рішень і порушує фундаментальний принцип неліберального інтернаціоналізму та міжнародного співробітництва. Крім того, основним недоліком “Великої двадцятки” є відсутність інституційної структури [Vestergaard 2010]. Знаний іберійський політолог А. Ортега вказує, що “Велика двадцятка”, ставши центральним форумом для дебатів з глобального врядування, які багаті різноманітними пропозиціями, все менше уваги звертає на міждержавну координацію та втілення запропонованого [Ortega 2017: 93].

Іспанський аналітик М. Отеро Іглесіас наголошує, що впровадження глобального економічного врядування, безсумнівно, є найважливішим інституційним інноваційним процесом з моменту створення “Великої сімки” у 1975 році. Сьогодні лідери як розвинених, так і країн, що розвиваються, щорічно зустрічаються для обговорення короткотермінових і довгострокових викликів світової економіки. Перші зустрічі “Великої двадцятки” у Вашингтоні (2008) та Лондоні (2009) показали єдність, координацію та рішучість використання агресивної грошово-кредитної та фіскальної політики з метою уникнення краху світових фінансів та торгівлі. Через діалог у межах G20 та обмін досвідом, світові лідери протистояли спокусі прийняти протекціоністські заходи, схожі

на ті, які були схвалені у 30-ті роки минулого століття після економічної кризи 1929 року [Otero-Iglesias 2016].

Науковий співробітник Американського інституту підприємництва А. Бріл та директор інституту Дж. Буша Дж. Гласман у 2012 році підготували аналітичний звіт, підтриманий Національним союзом платників податків США. Цей союз виступає за призупинення додаткових внесків Вашингтону в Міжнародний валютний фонд та банки розвитку, допоки деякі країни не виконують боргових зобов’язань. Автори звіту вбачають у “Великій двадцятці” можливість уникнення “політичного та оперативного багажу” МВФ та ООН, які вимагають величезних коштів, на утримання бюрократичного апарату, тоді як G20 може стати новою моделлю економічної політики, не витрачаючи кошти платників податків. Однак, G20 не може досягти достатньої легітимності допоки не буде прийнятий чіткий критерій членства. Називаються потенційні критерії членства на основі економічної потуги держав; глобального економічного значення; прихильності країни до верховенства права та інших принципів, які відповідають ринковій основі економіки; розміру сектору фінансових послуг та величини вхідних і зовнішніх джерел; транскордонної банківської діяльності [Brill, Glassman 2012: 3].

Грунтовний аналіз міжнародного статусу Іспанії з урахуванням історичних тенденцій та майбутніх перспектив здійснили фахівці провідного неурядового аналітичного центру країни – Королівського інституту Елькано. Вони впевнені, що через ізоляцію франкістського режиму після Другої світової війни, Іспанія не мала змоги брати участь у створенні установ, які визначали глобальне управління політичними та економічними процесами. Водночас парламентська монархія має запобігти повторному виключенню країни з глобального управління та закріпити свою присутність у самітах “Великої двадцятки”, оскільки участь у найважливіших світових форумах це не тільки посилення престижу і репутації країни, а й забезпечення процвітання і безпеки держави [“Spain and the G-20”, 2009: 6].

Зауважимо, що українська політологічна та історична література не представлена науковими розвідками щодо участі Іспанії у форумах “Великої двадцятки”. Тому на часі з’ясування особливості неформального представницького форуму “Велика двадцятка”; розгляд участі парламентської монархії у роботі його самітів.

Загальновідомо, що “Велику двадцятку” створено у 1999 році як відповідь на економічну кризу в Азії з метою стабілізації міжнародної фінансової системи, узгодження позицій держав у боротьбі з економічними негараздами та реформування глобального управління. Членами організації стали Сполучені Штати Америки, Європейський Союз, Китайська Народна Республіка, Японія, Великобританія, Франція, Німеччина, Італія, Канада, Республіка Корея, Мексика, Бразилія, Аргентина, Російська Федерація, Саудівська Аравія, Туреччина, Австралія, Індонезія, Індія, Південно-Африканська Республіка. Треба зазначити, що інтереси держав євроспільноти представляють глави Європейської ради та Європейського центрального банку.

Спочатку в Берліні 15–16 грудня 1999 року зустрілися міністри фінансів та керівники центральних банків, які поставили за мету “розширити діалог з ключових питань економічної та фінансової політики серед системно значущих економік та сприяти співпраці для досягнення стабільного та сталого світового економічного зростання, яке вигідне усім” [“The European Union’s Role in the G20 Technical Report”, 2015: 8]. Лише у листопаді 2008 року відбулася перша зустріч членів “Великої двадцятки” на рівні глав держав та урядів у Вашингтоні. Іспанія тривалий час була спостерігачем, який не має права голосу на форумах G20. На цей час країна бере участь у всіх самітах лідерів “Великої двадцятки”. Утім, у 2008 році парламентська монархія не отримала запрошення на саміт. На форумі представляти ЄС мала головуюча у регіональному співтоваристві країна. Оскільки це була Франція, яка одночасно є членом G20, тодішній французький президент Н. Саркозі запропонував, щоб участь у Вашингтонському саміті 2008 року взяв прем’єр-міністр Іспанії Х. Родрігес Сапатеро. Так, ЄС представляла Іспанія. На цьому форумі розроблено механізми антикризових заходів, узгоджені інструменти глобального фінансово-економічного регулювання.

Історично склалося, що з 2009 року країни G20 стали запрошувати на саміти інші держави, керуючись неформальними правилами: справедливе та збалансоване географічне представництво; запрошення надаються передусім державам, головуючим на регіональних форумах – Африканському Союзу (АС), Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Новому партнерстві в інтересах розвитку Африки (НЕПАД), Співдружності Незалежних Держав (СНД), Співтоваристві держав Латинської

Америци та Карибського басейну та Раді співробітництва країн Перської затоки. Кількість запрошених не повинна перевищувати п’яти. Передбачалося постійне запрошення на форуми Іспанії та Нідерландів, які разом з Швейцарією входять до двадцяти найбільших економік світу за валовим внутрішнім продуктом. Нідерланди запрошувалися на перші чотири саміти “Великої двадцятки”, але для забезпечення регіонального балансу північноєвропейську країну вилучали зі списку запрошених на Сеульський саміт у 2010 році. Це дало змогу забезпечити включення більшості африканських та азіатських представників [Strube 2014: 7]. Надалі, за підтримки Італії та Франції, Іспанія стала постійним запрошеним учасником “Великої двадцятки”. Цей статус забезпечує країні доступ до контактів та інформації. Представники Мадрида беруть участь у розробленні рішень “Великої двадцятки” на найвищому рівні, робочих групах, зустрічах міністрів фінансів тощо [Invitees and International Organizations].

Прагнення бути серед країн, які очолюють процес глобалізації, характерне для Іспанії. Мадрид завжди показував свою прихильність багатосторонності в міжнародних відносинах. Іспанське суспільство рішуче виступало за досягнення єдності в ЄС та глибшої політичної інтеграції. Політична та фінансово-економічна еліта парламентської монархії переконана, що більшість транснаціональних викликів сучасності, таких як економічна глобалізація, фінансова нестабільність, зміна клімату, сепаратизм та тероризм, масова міграція та кібербезпека потрібно вирішувати лише через зміцнення міжнародного співробітництва. Звісно, хоча Мадрид залучений до розроблення спільних позицій держав-членів ЄС на форумах “Великої двадцятки”, його не задовольняє статус участі в організації через колективне представництво. Іспанія націлена брати участь у політичних процесах не тільки континентального, але й глобального рівня. Тому, досягнення статусу постійного члена представницького неформального форуму залишається метою іспанської дипломатії. Утім, держави-члени “Великої двадцятки” не поспішають розширити форум через збільшення представництва інших країн. Хоча, як зазначив у 2009 році під час саміту “Великої вісімки” президент США Б. Обама (2008–2016 рр.), цей процес перебуває у перехідному періоді, пов’язаному із пошуком потрібної форми, яка б поєднала ефективність і здатність до дії при обмеженій репрезентативності. За його словами “...коли

виникають проблеми поза межами членства у Групі, то необхідність розширення представництва є очевидною” [“From Italy, Obama tries to feel the love”, 2009]. Слід наголосити, що саме лідери Італії та Франції – С. Берлусконі і Н. Саркозі – переконали американського президента запросити на саміти “Великої двадцятки” Іспанію, оскільки були впевнені у необхідності посилення європейського представництва. Хоча, багато західних аналітиків вважають, що збільшення кількості членів зробить неформальне та пряме обговорення світових проблем негнучким та складнішим, а у підсумку – неефективним.

Теоретики інституту Елькано визначили, що серед моделей, які б забезпечили Мадриду позиції впливового гравця на міжнародній арені, найприйнятніша модель середньої держави з глобальними інтересами, яка надає перевагу “ефективній багатосторонності”, дієвій дипломатії в межах міжнародних організацій та форумів [“Spain and the G-20”, 2009]. Так, країна матиме легітимність висувати глобальні ініціативи, бути посередником у регіональних та глобальних конфліктах. Доречно нагадати, що таку модель активно використовують європейські держави – Німеччина, Франція, Велика Британія, Італія, Нідерланди, а також – Австралія, Канада, Південна Корея та Японія.

Для Іспанії, яка чи не найбільше постраждала від економічної кризи 2008 року, участь у “Великій двадцятці” стала платформою узгодження механізмів подолання затяжної рецесії разом з ключовими членами організації. До Лондонського саміту 2009 року Мадрид запропонував десять пропозицій як для дебатів на форумі, так і для наступних обговорень. Ці пропозиції повністю відповідали позиціям держав ЄС та одночасно містили нові підходи в деталізації низки заходів. Відповідно до іспанських пропозицій: владні еліти кожної держави мають володіти необхідною інформацією щодо учасників фінансових ринків; створити резервні фонди для запобігання циклічним коливанням фінансових ринків; лідери країн неформального форуму “Великої двадцятки” повинні сприяти удосконаленню методів визначення фінансових ризиків; заохочувати та стимулювати навчання клієнтів фінансових компаній, забезпечуючи їх право на отримання правдивої та точної інформації; досягти транспарентності компенсаційних схем для керівників найвищого рівня та високооплачуваного персоналу фінансових компаній, затвердження компенсаційної політики акціонерами; фінансові компанії мають реально оцінити

потенційні соціальні збитки через банкрутства, а влада має задіяти ефективні механізми зниження негативних наслідків упущень фінансових інститутів; збільшити ресурси Міжнародного валютного фонду з метою посилення фінансового контролю фонду та протидії кризовим явищам; покращити взаємодію МВФ з міжнародними банками [“Финансовая архитектура посткризисного мира: эффективность решений”, 2009: 64].

У 2009 році Іспанія набула повноправного членства в Раді з фінансової стабільності, одного із нових інститутів глобального управління, які створено для подолання світової економічної кризи 2008 року, координації світових фінансових організацій та впровадження ефективної політики фінансового регулювання, розроблення стандартів, контролю за фінансовою стабільністю тощо.

Відомі іберійські експерти А. Ортега, М. Отеро-Іглесіас та Ф. Стайнберг звертають увагу на втрату соціального статусу представниками іспанського середнього класу, який отримував стабільні зростаючі прибутки у 1998–2008 роках. Вони пов’язують такий стан частково з глобалізацією, ефектом Великої рецесії та технологічними змінами у виробництві. Висловлено застереги, що політична еліта країни ставить пріоритетом глобальну економіку, а це може негативно вплинути на політичну стабільність, результати виборів до владних інститутів, посилити антиглобалістські настрої. Водночас автори наголошують, що державичлени “Великої двадцятки” впроваджують політику, спрямовану на зменшення негативного впливу економічної кризи на життя людей, оскільки за відсутності такої політики голосування за радикальні або популістські альтернативи може збільшитися, а також сприятиме протекціонізму та деглобалізації [Ortega, Otero-Iglesias, Steinberg 2017].

Сукупність розглянутого дає змогу зробити такі висновки. Іспанія повсякчас намагається уникнути власної периферійності, беручи участь у європейських та світових інтеграційних процесах, розвиваючи багатосторонню дипломатію. За допомогою багатостороннього діалогу, координації та співпраці з провідними державами світу, Мадрид успішно долає наслідки глобальної економічної кризи, проводить внутрішні структурні реформи, зміцнює зв’язки в межах Іberoамериканського співтовариства націй. Країна активно долучилася до роботи міжнародного саміту “Велика двадцятка” у статусі постійно запрошеного учасника. Цей форум трансформувався з механізму кризового втручання

до глобальної системи управління світовими економічними процесами. Утім, іберійську державу не задовольняє теперішній статус і вона прагне стати повноправним членом “Великої двадцятки”.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Финансовая архитектура посткризисного мира: эффективность решений. Международное исследование. (2009, апрель-май). Отримано з http://www.postcrisisworld.org/files/book_small_all.pdf.

Brill, A., Glassaman, J. (2012). Who Should the Twenty Be? A New Membership System to Boost the Legitimacy of the G20 at a Critical Time for the Global Economy. *National Taxpayers Union*. Отримано з https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2235636

Invitees and International Organizations. Отримано з <https://www.g20foundation.org/g20/invitees-and-international-organizations>

From Italy, Obama tries to feel the love (2009, 10 July). Отримано з <http://latimesblogs.latimes.com/washington/2009/07/from-italy-obama-tries-to-win-back-the-love.html>

Ortega, A. (2017). España en el G20: estar y ser. *Revista 18, Enero-Febrero*. Отримано з http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/riecano_es/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_es/zonas_es/ari11-2017-ortega-espana-g20-estar-ser

Ortega, A., Otero-Iglesias, M., Steinberg, F. (2017). Avoiding a Clash between the Middle Classes of the Developed and Emerging Economies. Отримано з <http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/fd7f0163-5e6b-45e3-a968e11fa4354c85/Ortega-Steinberg-Otero-avoiding-clash-middle-classes-developed-emerging-economies>

Otero-Iglesias, M. (2016) How to strengthen the G20: Spain’s multilateral perspective. Analyses of the Elcano Royal Institute (ARI). Отримано з http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/riecano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/ARI21-2016-OteroIglesias-How-to-strengthen-G20-Spain-multilateral-perspective

Rueda-Sabater, E., Ramachandran, V., Kraft, R. (2009). A Fresh Look at Global Governance: Exploring Objective Criteria for Representation. Center for Global Development Working Paper No 160. Отримано з <https://ssrn.com/abstract=1390334> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1390334>

Slaughter, S. (2013) Debating the International Legitimacy of the G20: Global Policymaking and Contemporary International Society. *Global Policy*, 4, 1, 43–52.

Spain and the G-20: A Strategic Proposal for Enhancing its Role in Global Governance (2009).

Отримано з http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/2821b9804f018ad8a7abe73170baead1/Spain_G20_2009_Elcano_Royal_Institute.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=2821b9804f018ad8a7abe73170baead1

Strube, D. (2014). The G20’s outreach strategy: work in progress. *G20 Monitor*. The Lowy Institute for International Policy, January, 7, 7. 11. The European Union’s Role in the G20 Technical Report, European Research Centre for Economic and Financial Governance (EURO-CEFG), (April, 2015). DOI: 10.13140/RG.2.1.2048.9446

The European Union’s Role in the G20. *Technical Report, European Research Centre for Economic and Financial Governance (EURO-CEFG)*, (April, 2015). DOI: 10.13140/RG.2.1.2048.9446

REFERENCES

Brill, A., Glassaman, J. (2012). Who Should the Twenty Be? A New Membership System to Boost the Legitimacy of the G20 at a Critical Time for the Global Economy. *National Taxpayers Union*. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2235636

Invitees and International Organizations. Retrieved from <https://www.g20foundation.org/g20/invitees-and-international-organizations>

Financial architecture of post-crisis world: the effectiveness of decisions. International research. (2009, April-May). [In Russian]. Retrieved from http://www.postcrisisworld.org/files/book_small_all.pdf.

From Italy, Obama tries to feel the love (2009, 10 July). Retrieved from <http://latimesblogs.latimes.com/washington/2009/07/from-italy-obama-tries-to-win-back-the-love.html>

Ortega, A. (2017). España en el G20: estar y ser. *Revista 18, Enero-Febrero*. Retrieved from http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/riecano_es/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_es/zonas_es/ari11-2017-ortega-espana-g20-estar-ser

Ortega, A., Otero-Iglesias, M., Steinberg, F. (2017). Avoiding a Clash between the Middle Classes of the Developed and Emerging Economies. Retrieved from <http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/fd7f0163-5e6b-45e3-a968e11fa4354c85/Ortega-Steinberg-Otero-avoiding-clash-middle-classes-developed-emerging-economies>

Otero-Iglesias, M. (2016) How to strengthen the G20: Spain’s multilateral perspective. Analyses of the Elcano Royal Institute (ARI). Retrieved from http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/riecano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/ARI21-2016-OteroIglesias-How-to-strengthen-G20-Spain-multilateral-perspective

Rueda-Sabater, E., Ramachandran, V., Kraft, R. (2009). A Fresh Look at Global Governance: Exploring Objective Criteria for Representation. Center for Global Development Working Paper No 160. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=1390334> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1390334>

Slaughter, S. (2013) Debating the International Legitimacy of the G20: Global Policymaking and Contemporary International Society. *Global Policy*, 4, 1, 43–52.

Spain and the G-20: A Strategic Proposal for Enhancing its Role in Global Governance (2009).

Retrieved from http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/2821b9804f018ad8a7abe73170baead1/Spain_G20_2009_Elcano_Royal_Institute.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=2821b9804f018ad8a7abe73170baead1

Strube, D. (2014). The G20’s outreach strategy: work in progress. *G20 Monitor*. The Lowy Institute for International Policy, January, 7, 7.

The European Union’s Role in the G20. *Technical Report, European Research Centre for Economic and Financial Governance (EURO-CEFG)*, (April, 2015). DOI: 10.13140/RG.2.1.2048.9446

